

SENAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1988-1989

16 FEVRIER 1989

**Proposition de loi modifiant l'article 350,
§ 3, 2°, du Code civil****(Déposée par M. Cerexhe)**

DEVELOPPEMENTS

La présente proposition entend supprimer l'obligation pour le ministère public de recueillir, dans le cadre de la procédure en homologation d'adoption, l'avis des grands-parents de l'adopté, et laisser de la sorte le tribunal seul juge de l'opportunité de cette consultation.

L'article 350, § 3, 2°, du Code civil a été nouvellement introduit par la loi du 27 avril 1987 modifiant diverses dispositions légales relatives à l'adoption (*Moniteur belge* du 27 mai 1987). Dans le but de faciliter cette adoption, obligation y est faite au procureur du Roi de consulter les grands-parents de l'adopté.

Cette disposition consacre le principe de l'unité des familles en reconnaissant un droit prioritaire aux grands-parents, par rapport à des tiers candidats-adoptants, de conserver ou d'établir avec leur descendant un lien privilégié ou un droit aux relations personnelles que l'adoption ou, plus encore, l'adoption plénière rendraient impossible à exercer en raison de la coupure juridique qu'elle établit entre l'adopté et sa famille d'origine.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1988-1989

16 FEBRUARI 1989

**Voorstel van wet tot wijziging van
artikel 350, § 3, 2°, van het Burgerlijk
Wetboek****(Ingediend door de heer Cerexhe)**

TOELICHTING

Dit voorstel beoogt de verplichting op te heffen volgens welke het openbaar ministerie, tijdens de procedure tot homologatie van de adoptie, het advies van de grootouders van de geadopteerde moet inwinnen. Het bedoelt op die manier alleen de rechtbank te laten oordelen of dat wel wenselijk is.

Artikel 350, § 3, 2°, van het Burgerlijk Wetboek werd recentelijk ingevoerd door de wet van 27 april 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de adoptie (*Belgisch Staatsblad*, 27 mei 1987). Ten einde het adopteren te vergemakkelijken, bepaalt de nieuwe lezing van het artikel dat de procureur des Konings de grootouders van de geadopteerde moet horen.

Die bepaling erkent de onderlinge verbondenheid tussen de leden van een zelfde familie als beginsel: zij verleent aan de grootouders ten opzichte van andere mogelijke adoptanten een recht van voorrang om met hun afstammeling een bevoorrechte band in stand te houden of te leggen en geeft hun een recht op persoonlijke relaties dat zij door de adoptie niet en door de volle adoptie zo mogelijk nog minder zouden kunnen uitoefenen omdat die de geadopteerde juridisch afzondert van zijn oorspronkelijke familie.

L'esprit de la loi est des plus louables. Mais la pratique a révélé des cas où la consultation obligatoire des grands-parents s'est muée en rigueur formelle, d'un automatisme hautement préjudiciable à l'intérêt de l'enfant, cet intérêt qui pourtant constitue l'assise fondamentale des réformes de 1987 en matière de filiation et l'adoption.

En effet, si le législateur a eu le souci de privilégier les liens de sang en favorisant, par le biais de l'article 350, § 3, la possibilité d'une adoption par les grands-parents, il n'a cependant pas envisagé la réalité de certaines situations où, pour des raisons culturelles ou sociales, la découverte par les grands-parents de l'existence d'un enfant risque d'être considérée comme une atteinte à l'honneur familial et de provoquer la rupture des liens entre ceux-ci et leur fille, cela au plus grand préjudice de l'enfant.

Les exemples, souvent dramatiques, ne manquent pas.

Placée dans ces circonstances difficiles, des jeunes femmes se retrouvent souvent face à une alternative insupportable: rompre avec leur milieu social et familial ou, pis encore, recourir à des solutions de désespoir telles l'avortement.

La présente proposition entend soustraire la procédure d'homologation de l'adoption à l'automatisme trop rigoureux que constitue la consultation obligatoire des grands-parents. Cette consultation doit certes demeurer le principe: la prise en compte de l'avis des grands-parents est un acquis fondamental de notre nouveau droit de l'adoption. Il paraît cependant justifié d'assouplir la procédure en laissant au juge le soin de décider au vu des cas de la pertinence de cette consultation et de sa conformité au principe essentiel de la sauvegarde des intérêts de l'enfant.

Aussi est-il proposé de modifier le § 3, 2°, de l'article 350 du Code civil. Le procureur du Roi doit recueillir l'avis des ascendants au deuxième degré de l'adopté sauf en cas d'opposition de la part de la mère de l'adopté.

On le voit, la présente proposition n'entend remettre en cause aucun principe de la législation nouvelle en matière de filiation et d'adoption. Au contraire, elle tâche de renforcer, au détriment de l'automatisme procédural, déplacé dans pareilles matières du droit, des considérations relatives à l'intérêt de l'enfant, et assure une mise en œuvre plus souple et plus humaine encore de l'institution de l'adoption. Elle rencontre aussi la position actuelle de certains parquets qui, par le même souci d'humanité, ont refusé d'appliquer la règle de la consultation obli-

De *ratio legis* is boven alle kritiek verheven. In de praktijk blijken er evenwel gevallen te bestaan waarin het verplichte raadplegen van de grootouders verworpen is tot een formeel voorschrift, een automatisme ook, waaronder de belangen van het kind lijden, ofschoon precies die belangen ten grondslag hebben gelegen aan de hervorming van 1987 op het stuk van afstamming en adoptie.

Ook al heeft de wetgever erop toegezien dat de bloedbanden de voorrang kregen, door de mogelijkheid van adoptie door de grootouders via artikel 350, § 3, in de hand te werken, toch heeft hij geen oog gehad voor bepaalde omstandigheden waarin diezelfde grootouders ontdekken dat er een kind is, zulks om culturele of sociale redenen ervaren dreigt te worden als een aantasting van de eer van de familie en tot een breuk kan leiden tussen de grootouders en hun dochter, wat uiteraard het kind allerminst ten goede komt.

Aan voorbeelden, en vaak dramatische, is er geen gebrek.

Wanneer jonge vrouwen in zulke moeilijkheden verzeild raken, komen zij dikwijls voor een uiterst pijnlijke beslissing te staan: ofwel breken met hun sociale omgeving en hun familie, ofwel uitkomst zoeken in door wanhoop ingegeven oplossingen zoals abortus.

Dit voorstel beoogt de verplichte raadpleging van de grootouders — een al te stroef automatisme — uit de procedure tot homologatie van de adoptie te lichten. Als beginsel moet de raadpleging van de grootouders echter behouden blijven, want dat er met hun advies rekening wordt gehouden is een fundamentele verworvenheid van ons nieuw adoptierecht. Het lijkt evenwel verantwoord de procedure te versoepelen door de rechter voor elk geval afzonderlijk te laten beslissen of die raadpleging wel dienstig is en of zij de vrijwaring van de belangen van het kind als hoofdbeginsel ongemoeid laat.

Daarom wordt voorgesteld het 2° van § 3 van artikel 350 van het Burgerlijk Wetboek te wijzigen in die zin dat de procureur des Konings voortaan het advies van de ascendenten van de geadopteerde in de tweede graad moet inwinnen, behalve wanneer de moeder van de geadopteerde zich daartegen verzet.

Uit het vorenstaande blijkt dat dit voorstel niet wil raken aan welk beginsel ook van de nieuwe wetgeving op de afstamming en de adoptie. Het tracht integendeel overwegingen in verband met het belang van het kind sterker te laten doorwerken en het automatisme van de procedure af te zwakken dat in juridische aangelegenheden van dien aard niet op zijn plaats is. Voorts streeft het ernaar het rechtsinstituut van de adoptie soepeler en menselijker te laten functioneren. Ook houdt het rekening met de huidige zienswijze van sommige parketten die, uit humane

gatoire des grands-parents, eu égard aux conséquences désastreuses que cette consultation aurait entraînées pour la mère et son enfant.

E. CEREXHE.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article unique

L'article 350, § 3, 2°, du Code civil est modifié comme suit :

« 2° celui des ascendants au deuxième degré, sauf si la mère de l'adopté s'y oppose. »

E. CEREXHE.

overwegingen, geweigerd hebben het voorschrift om de grootouders te horen, toe te passen wegens de rampzalige gevolgen die deze handelwijze zou hebben voor moeder en kind.

*
* *

VOORSTEL VAN WET

Enig artikel

Artikel 350, § 3, 2°, van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen als volgt :

« 2° de ascendenten in de tweede graad, behalve indien de moeder van de geadopteerde zich daartegen verzet. »